

### บทที่ 3

## ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดเชียงราย

### 3.1 ข้อมูลสภาพทั่วไป

#### 3.1.1 ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และทรัพยากรธรรมชาติ

##### (1) ภูมิประเทศ

##### ก. ขนาดที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดเชียงรายซึ่งเป็นจังหวัดที่อยู่เหนือสุดของประเทศมีระยะทางห่างจากกรุงเทพฯ 829 กิโลเมตร มีพื้นที่ 11,678.4 ตารางกิโลเมตร หรือ 7,298,981 ไร่ อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล 416 เมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือติดต่อกับประเทศสหภาพพม่าและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดลำปาง และพะเยา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดเชียงใหม่และประเทศสหภาพพม่า

แนวชายแดนที่ติดต่อกับประเทศสหภาพพม่าและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีระยะทางรวม 310 กิโลเมตร อยู่บริเวณอำเภอแม่สาย อำเภอแม่จัน อำเภอแม่ฟ้าหลวง อำเภอเชียงแสน อำเภอเชียงของ และอำเภอเวียงแก่น

ด้านประเทศสหภาพพม่า ติดต่อกับแนวเขตด้านอำเภอแม่จัน อำเภอแม่สายและอำเภอเชียงแสน ความยาวประมาณ 130 กิโลเมตร เป็นแนวภูเขา 100 กิโลเมตร แนวน้ำแม่สายและแนวแม่น้ำรวก 30 กิโลเมตร

ด้านสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ติดต่อกับแนวชายแดนไทย ด้านอำเภอเชียงแสน อำเภอเชียงของ อำเภอเทิง และอำเภอเวียงแก่น ความยาวประมาณ 180 กิโลเมตร เป็นแนวภูเขา 90 กิโลเมตร และแนวแม่น้ำโขง 90 กิโลเมตร

##### ข. ลักษณะภูมิประเทศ

ภูมิประเทศเป็นที่ราบสูงระหว่างภูเขา อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 416 เมตร ลักษณะพื้นที่เป็นท้องกระทะ ขนานกับแนวถนนพหลโยธิน มีพื้นที่ราบใช้เพาะปลูก

ประมาณร้อยละ 30.7 จัดอยู่ประเภทเทือกเขาสูงในทวีปตอนเหนือ มีที่ราบสูงเป็นหย่อมๆ ในเขตอำเภอแม่สรวย อำเภอเวียงป่าเป้า และอำเภอเชียงของ บริเวณเทือกเขามีความสูงชันประมาณ 1,500 - 2,000 เมตร จากระดับน้ำทะเล บริเวณที่ราบมีระดับสูงสุด คือที่ราบแม่น้ำลาวตอนใต้ของอำเภอเวียงป่าเป้า ส่วนบริเวณที่ราบมีระดับต่ำสุด คือที่ราบลุ่มแม่น้ำอิง ทางตอนใต้ของอำเภอเชียงของ เฉลี่ยระดับความสูงในพื้นที่ราบ ประมาณ 416 เมตร จากระดับน้ำทะเล

## (2) ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดเชียงรายได้รับอิทธิพลจากลมทะเลน้อยมาก เนื่องจากภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงและป่าไม้ ทำให้อุณหภูมิและฤดูกาลแตกต่างกันมาก โดยมีฤดูกาลต่าง ๆ แบ่งตามช่วงเวลา ดังนี้

**ฤดูร้อน** เริ่มกลางเดือนกุมภาพันธ์ – กลางเดือนพฤษภาคม ปี 2546 อุณหภูมิสูงสุด 38.8 องศาเซลเซียส (เดือนพฤษภาคม)

**ฤดูฝน** เริ่มกลางเดือนพฤษภาคม - กลางเดือนตุลาคม ปี 2546 เดือนที่ฝนตกมากที่สุด คือ เดือนกันยายน ปริมาณน้ำฝนที่วัดได้ 360.5 มิลลิเมตร จำนวนวันที่ฝนตก 15 วัน

**ฤดูหนาว** เริ่มกลางเดือนตุลาคม - กลางเดือนกุมภาพันธ์ ปี 2546 อุณหภูมิต่ำสุด 10.5 องศาเซลเซียส (เดือนธันวาคม)

ปี 2546 มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งสิ้น 1,404.1 มิลลิเมตร จำนวนวันที่ฝนตก 125 วัน เดือนที่มีปริมาณน้ำฝนมากที่สุด คือเดือนกันยายน ปริมาณน้ำฝนที่วัดได้ 360.5 มิลลิเมตร รองลงมาได้แก่ เดือนกรกฎาคมปริมาณน้ำฝนที่วัดได้ 287.3 มิลลิเมตร และจำนวนวันที่ฝนตกมากที่สุด คือเดือนมิถุนายน โดยมีฝนตกจำนวน 23 วัน รองลงมาคือเดือนสิงหาคม มีฝนตกจำนวน 21 วัน ปี 2546 ปริมาณความชื้นสัมพัทธ์โดยเฉลี่ยจะสูงเกือบทั้งปี ความชื้นสัมพัทธ์ต่ำสุด 41 เดือนกุมภาพันธ์และธันวาคม และความชื้นสัมพัทธ์สูงสุด 95 เดือนมกราคมและกันยายน

ตารางที่ 3.1 สถิติอุณหภูมิและปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ปี 2546

ปี	อุณหภูมิเฉลี่ย (องศาเซลเซียส)			ปริมาณน้ำฝน	
	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย	มม.	วันที่ฝนตก
2546	38.8	10.5	24.65	1,404.10	125

ที่มา : กระทรวงพาณิชย์ (2547)

ตารางที่ 3.2 สถิติอุณหภูมิน้ำฝนเฉลี่ย ปี 2539-2546

ปี	อุณหภูมิเฉลี่ย (องศาเซลเซียส)			ปริมาณน้ำฝน	
	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย	มิลลิเมตร	วัน
2539	34.00	16.25	25.13	1,389.20	132
2540	34.32	16.19	24.05	1,645.40	132
2541	35.32	16.05	26.00	1,571.80	130
2542	34.23	16.45	25.34	1,523.90	140
2543	36.4	8.7	22.55	1,621.1	146
2544	38.8	8.0	23.40	2,287.6	145
2545	37.6	9.4	23.50	1,750.6	163
2546	36.5	10.5	23.50	1404.1	125

ที่มา : กระทรวงพาณิชย์ (2547)

ตารางที่ 3.3 แสดงปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิ และความชื้นสัมพัทธ์ ปี 2546

เดือน	ปริมาณน้ำฝน ตลอดเดือน (มม.)	จำนวนวันที่ ฝนตก (วัน)	อุณหภูมิ (องศาเซลเซียส)		ความชื้นสัมพัทธ์(%)	
			ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ยต่ำสุด	เฉลี่ยสูงสุด
รวมทั้งปี	1,404.1	125	10.5	36.5	51	93
มกราคม	60.5	4	41.5	29.9	51	95
กุมภาพันธ์	35.7	6	12.4	33.2	41	94
มีนาคม	53.8	9	13.5	34.4	42	92
เมษายน	58.5	9	18.9	36.5	45	91
พฤษภาคม	107.0	10	19.9	38.8	46	90
มิถุนายน	142.8	23	23.1	33.8	62	93
กรกฎาคม	287.3	19	22.7	36.6	62	93
สิงหาคม	235.3	21	21.2	34.3	65	94
กันยายน	360.5	15	21.7	33.6	60	95
ตุลาคม	62.7	9	19.5	34.2	55	94
พฤศจิกายน	0.0	-	14.0	32.5	44	94
ธันวาคม	0.0	-	10.5	30.9	41	93

ที่มา : กระทรวงพาณิชย์ (2547)

### (3) ทรัพยากรธรรมชาติ

#### ก. แร่ธาตุ

จังหวัดเชียงรายมีแร่ธาตุหลายชนิดกระจายอยู่ในพื้นที่อำเภอต่าง ๆ ที่สำคัญ ดังนี้

- ดีบุก พบที่อำเภอแม่จัน แม่สรวย และอำเภอเวียงป่าเป้า
- ซิลิเกต พบที่อำเภอเมือง และอำเภอเวียงป่าเป้า
- พลวง พบที่อำเภอแม่สรวย
- หินอ่อน พบที่อำเภอแม่สาย
- ไฟโรฟิลไลต์ พบที่อำเภอเชียงของ และอำเภอขุนตาล
- ฟลูออไรท์ พบที่อำเภอแม่สรวย
- มังกานีส พบที่อำเภอพญาเม็งราย

- หินปูน พบที่อำเภอเมือง ป่าแดด แม่จัน แม่สาย และอำเภอเวียงป่าเป้า
- ดินขาว พบที่อำเภอเวียงป่าเป้า
- บอลเคลย์ พบที่อำเภอเวียงป่าเป้า และอำเภอพาน
- แกรนิต พบที่อำเภอแม่จัน

#### ข. ป่าไม้

จังหวัดเชียงรายมีพื้นที่รวม 7,298,981 ไร่ สภาพป่าไม้โดยทั่วไปของจังหวัดเชียงรายมีสภาพเป็นป่าดงดิบ ป่าเบญจพรรณและป่าเต็งรัง พื้นที่ป่าไม้ของจังหวัดเชียงรายรวม 4,816,633 ไร่ หรือร้อยละ 66 ของพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัด เป็นพื้นที่อนุรักษ์รวม 3,728,208 ไร่ หรือร้อยละ 51.08 ของพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัด รายละเอียดดังตารางที่ 3.4-3.5 ต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่  
 Copyright © by Chiang Mai University  
 All rights reserved

ตารางที่ 3.4 ข้อมูลการสำรวจพื้นที่ป่า จังหวัดเชียงราย ปี 2545

พื้นที่	จำนวนเนื้อที่ (ไร่)
1. พื้นที่รับผิดชอบทั้งหมดจังหวัดเชียงราย	7,298,981
2. พื้นที่ป่าไม้ที่มีอยู่ในเขตอำเภอที่รับผิดชอบ	4,816,633
- พื้นที่ป่าอนุรักษ์	3,728,208
- พื้นที่ป่าเศรษฐกิจ	802,225
- พื้นที่ป่าเสื่อมโทรม	286,200
- พื้นที่ป่าสมบูรณ์	-
- พื้นที่ สปก. สังกัดกรมป่าไม้	อยู่ระหว่างดำเนินการสำรวจ
- พื้นที่ป่าถาวร	-
- พื้นที่ป่าชุมชน	62,026
- อื่น ๆ	-
3. พื้นที่อนุรักษ์ที่มีอยู่ในเขตจังหวัดที่รับผิดชอบ	939,104.75
- อุทยานแห่งชาติ 2 แห่ง	900,000
- วนอุทยาน 11 แห่ง	35,725
- เขตห้ามล่าสัตว์ป่า 1 แห่ง	2,711
- สวนรุกขชาติ 1 แห่ง	668.75
- สวนป่าเฉลิมพระเกียรติฯ 3 แห่ง	-

ที่มา : กระทรวงพาณิชย์ (2547)

ตารางที่ 3.5 ข้อมูลการปลูกป่าตามโครงการต่าง ๆ ของจังหวัดเชียงราย ปี 2537 – 2542

ชื่อโครงการ	ชนิดไม้ที่ปลูก	เนื้อที่ (ไร่)	จำนวนต้น (ต้น) ประมาณ
โครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ			
ปี 2537	สัก	6,674.00	667,400
ปี 2538	สัก	5,779.00	577,900
ปี 2539	สัก	2,954.00	354,480
ปี 2540	สัก	6,200.50	868,070
ปี 2541	สัก	873.75	174,750
ปี 2542	สัก	1,911.00	382,200
รวม		24,392.25	3,024,800

ที่มา:กระทรวงพาณิชย์ (2547)

#### ค. ดิน

ทรัพยากรดิน จังหวัดเชียงราย สามารถจำแนกตามประเภทกลุ่มดิน แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

- 1) กลุ่มดินนาทั่วไป มีกระจายอยู่บริเวณตอนกลางของจังหวัด ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 20
- 2) กลุ่มดินนาดี มีกระจายอยู่บริเวณอำเภอเมือง เชียงแสน แม่สรวย เทิง พาน เวียงชัย แม่สาย เวียงป่าเป้า ป่าแดด และอำเภอพญาเม็งราย
- 3) กลุ่มดินไร่ มีกระจายอยู่บริเวณตอนใต้และเหนือของจังหวัด ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 20 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบริเวณที่ราบเชิงเขา
- 4) กลุ่มดินต้น มีกระจายอยู่บริเวณอำเภอเมือง เชียงของ เทิง พาน เวียงชัย แม่สาย ป่าแดด และอำเภอพญาเม็งราย ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 10
- 5) กลุ่มดินภูเขา มีแนวทอดยาวเหนือ-ใต้ และตะวันออก-ตะวันตก ของจังหวัด ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 50



ตารางที่ 3.6 การใช้ที่ดินของจังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2533-2541

ปี	เนื้อที่ทั้งหมด	เนื้อที่ถือครอง เพื่อการเกษตร	เนื้อที่ป่าไม้	เนื้อที่อื่น ๆ
2533	7,298,981	2,295,998	2,630,891	2,372,092
2534	7,298,981	2,258,192	2,568,906	2,471,883
2535	7,298,981	2,205,809	2,527,828	2,565,344
2536	7,298,981	2,194,713	2,494,219	2,610,049
2537	7,298,981	2,222,881	2,455,083	2,621,017
2538	7,298,981	2,245,446	2,416,562	2,636,973
2539	7,298,981	21,956,363	2,406,625	2,696,993
2540	7,298,981	2,174,691	2,396,730	2,727,560
2541	7,298,981	2,145,246	2,386,875	2,766,860

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์ (2547)

### ง. แหล่งน้ำ

แหล่งน้ำธรรมชาติของจังหวัดเชียงรายที่สำคัญ นอกจากน้ำฝนและน้ำใต้ดินที่ให้ปริมาณน้ำปริมาณน้อย (10-100 แกลลอน/นาที่) และให้ปริมาณน้ำปานกลาง (100-200 แกลลอน/นาที่) ซึ่งมีกระจายครอบคลุมพื้นที่ในหลายอำเภอแล้ว ยังมีแหล่งน้ำผิวดินได้แก่ แม่น้ำตามธรรมชาติที่สำคัญอีก 7 สาย คือ

1) แม่น้ำกก มีต้นกำเนิดจากสภาพพม่า ไหลเข้าสู่ประเทศไทยที่อำเภอแม่อาว จังหวัดเชียงใหม่ ผ่านจังหวัดเชียงรายที่อำเภอเมือง แม่จัน เวียงชัย และไหลลงสู่อำเภอแม่จันที่อำเภอเชียงแสน มีความยาวประมาณ 114.5 กิโลเมตร

2) แม่น้ำโขง ไหลผ่านอำเภอเชียงแสนที่บ้านสบรวก บริเวณสามเหลี่ยมทองคำ อำเภอเชียงของ และอำเภอเวียงแก่น แล้วไหลเข้าสู่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีความยาวประมาณ 94 กิโลเมตร

3) แม่น้ำอิง มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาในเขตอำเภอแม่ใจ ไหลลงสู่หนองเล็งทราย จังหวัดพะเยา ไหลผ่านอำเภอเทิง พญาเม็งราย และไหลลงสู่อำเภอแม่จันที่บ้านสบอิง อำเภอเชียงของ มีความยาวประมาณ 136 กิโลเมตร



- 4) แม่น้ำคำ ต้นกำเนิดจากภูเขาในเขตอำเภอแม่จัน ไหลผ่านอำเภอแม่สายและไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่อำเภอเชียงแสน มีความยาวประมาณ 85 กิโลเมตร
- 5) แม่น้ำลาว ต้นกำเนิดจากภูเขาในเขตอำเภอเวียงป่าเป้า ไหลผ่านอำเภอแม่สรวย พาน แม่ลาว และเมือง และบรรจบกับแม่น้ำกกที่อำเภอเวียงชัย
- 6) แม่น้ำสาย ไหลผ่านประเทศไทยบริเวณอำเภอแม่สาย ซึ่งเป็นเส้นแบ่งแดนระหว่างประเทศไทยกับสหภาพพม่า
- 7) แม่น้ำรวก มีต้นกำเนิดจากสหภาพพม่าไหลเข้าสู่ประเทศไทยผ่านอำเภอแม่สาย และไหลไปบรรจบกับแม่น้ำโขง ที่บ้านสบรวก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย โดยเป็นเส้นกั้นอาณาเขตระหว่างไทยกับสหภาพพม่า

#### จ. ภูเขาและเทือกเขาสำคัญ

สภาพภูเขาและเทือกเขาในพื้นที่จังหวัดเชียงราย ส่วนใหญ่จะมีลักษณะสลับซับซ้อนกระจายอยู่ในหลายอำเภอ และนิยมเรียกชื่อตามลักษณะของยอดภูเขาหรือเทือกเขาที่สำคัญได้แก่ คอยตุง คอยแม่สลอง คอยผาตั้ง คอยช้างมูบ และคอยหลวง เป็นต้น

### 3.2 โครงสร้างประชากรและการจ้างงาน

#### 3.2.1 โครงสร้างประชากร

จำนวนประชากร ในปี 2546 จังหวัดเชียงรายมีประชากรรวม 1,214,913 คน แยกเป็นชาย 605,123 คน(ร้อยละ49.81) และหญิง 609,790 คน(ร้อยละ 50.19) ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล 207,548 คน(ร้อยละ 17.08) และอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล 1,007,365 คน(ร้อยละ 82.92) ดังแสดงในตารางที่ 3.6

#### 3.2.2 การจ้างงาน

โครงสร้างกำลังแรงงาน ปี 2547 (ไตรมาส 1) ของจังหวัดเชียงราย ประชากรที่อยู่ในกำลังแรงงานทั้งหมด 647,704 คน หรือร้อยละ 71.15 ของประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป และผู้อยู่นอกกำลังแรงงาน 262,615 คน หรือร้อยละ 28.85 ของประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป ผู้มีงานทำ 613,104 คน หรือร้อยละ 94.66 ของผู้อยู่ในกำลังแรงงาน และผู้ไม่มีงานทำ 34,235 หรือร้อยละ 5.29 ของผู้อยู่ในกำลังแรงงาน และผู้รอฤดูกาลเกษตร 365 คน หรือร้อยละ 0.05 ของผู้อยู่ในกำลังแรงงาน

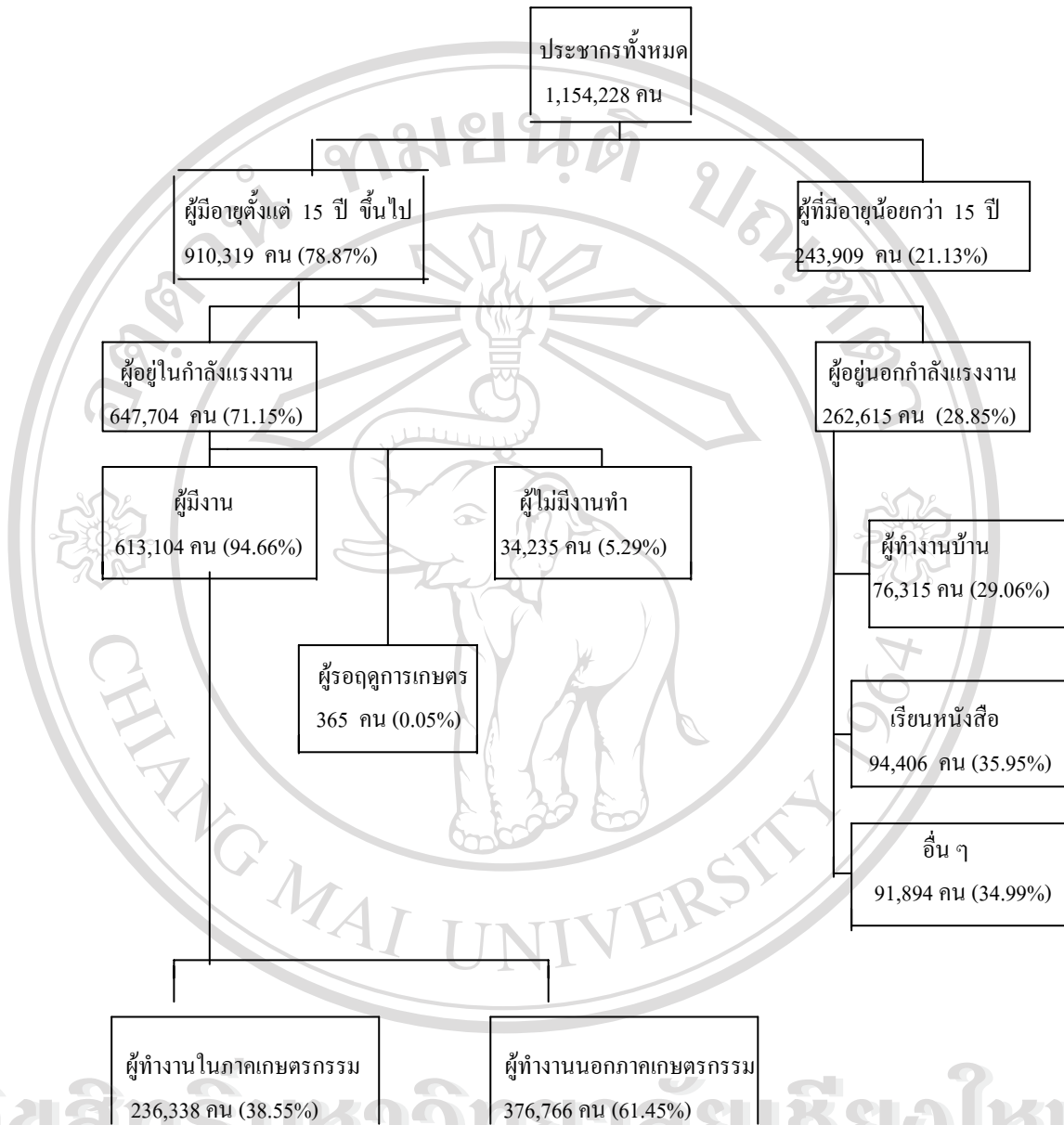
ในส่วนของผู้มีงานทำพบว่า เป็นผู้ทำงานในภาคเกษตรกรรม 236,338 คน หรือร้อยละ 38.55 ของผู้มีงานทำ และผู้ทำงานนอกภาคเกษตรกรรม 376,766 คน หรือร้อยละ 61.45 ของผู้มีงานทำ ดังแสดงในรูปที่ 3.1

ตารางที่ 3.7 จำนวนประชากรจังหวัดเชียงราย ปี 2546

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	จำนวนประชากร (คน)		
	ชาย	หญิง	รวม
เมืองเชียงราย	110,785	115,381	226,166
เชียงของ	32,457	31,968	64,425
เวียงป่าเป้า	34,736	34,247	68,983
เทิง	43,612	43,721	86,883
ป่าแดด	13,679	13,497	27,176
พาน	65,233	66,728	131,961
เวียงชัย	22,166	22,582	44,748
แม่จัน	52,769	54,168	106,937
เชียงแสน	26,567	27,058	53,625
แม่สาย	37,640	39,673	77,313
แม่สรวย	40,660	39,249	79,909
พญาเม็งราย	22,313	21,826	44,139
เวียงแก่น	15,169	14,420	29,589
ขุนตาล	17,126	16,899	34,025
แม่ฟ้าหลวง	30,745	29,725	60,470
แม่ลาว	15,468	15,815	31,283
เวียงเชียงรุ้ง	13,408	13,130	26,538
ดอยหลวง	10,590	10,153	20,743
เทศบาลเมือง	103,202	108,780	211,982
รวม	605,123	609,790	1,214,913

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์ (2547)

รูปที่ 3.1 โครงสร้างกำลังแรงงานและการมีงานทำของจังหวัดเชียงราย ปี 2547 (ไตรมาส 1)



ที่มา : กระทรวงพาณิชย์ (2547)

### 3.3 ด้านเศรษฐกิจ

#### 3.3.1 การเกษตรกรรมและการชลประทาน

##### (1) การกสิกรรม

โครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงรายขึ้นอยู่กับการผลิตทางการเกษตรเป็นหลัก ปี 2545 มูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดสาขาการกสิกรรมจังหวัดเชียงรายตามราคาประจำปี จำแนกตามสาขาการผลิต มูลค่ารวมทั้งสิ้น 4,519 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 176 ล้านบาท หรือร้อยละ 4.05 โดยส่วนใหญ่เป็นการเพิ่มขึ้นในสาขาพืช โดยเฉพาะพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัด เช่น ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเหลือง ถั่วลิสง ลำไย และลิ้นจี่ เนื่องจากสภาพภูมิอากาศดีเอื้ออำนวยให้ผลผลิตทางการเกษตรออกสู่ตลาดปกติ ราคาพืชเศรษฐกิจหลัก หลายชนิดเพิ่มขึ้นจากปีก่อน ผลทำให้รายได้จากสาขาพืชเพิ่มขึ้น

##### (2) ปศุสัตว์

การปศุสัตว์ ปี 2546 มีการเลี้ยงสุกร จำนวน 140,253 ตัว การเลี้ยงเป็ด จำนวน 74,246 ตัว การเลี้ยงโค จำนวน 109,831 ตัว การเลี้ยงกระบือ จำนวน 9,830 ตัว และการเลี้ยงไก่ จำนวน 2,631,065 ตัว สำหรับการเลี้ยงปศุสัตว์มีแนวโน้มการเลี้ยงเพิ่มขึ้นจากปีก่อน และราคาปศุสัตว์แทบทุกชนิดทั้ง โค กระบือ สุกร ไก่เนื้อ และไก่พื้นบ้านอยู่ในเกณฑ์สูง ตามต้นทุนการผลิต แต่อย่างไรก็ตามราคาสินค้าปศุสัตว์จะถูกกำหนดโดยภาวะตลาดภายใน/ต่างประเทศ

##### (3) ประมง

การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ปี 2546 จังหวัดเชียงรายมีพื้นที่ จำนวน 27,366.90 ไร่ ผลผลิตรวม จำนวน 11,480.32 ตัน สำหรับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจากปีก่อน เนื่องจากปลาเป็นอาหารที่มีโปรตีนสูง ราคาค่อนข้างถูก เมื่อเทียบกับเนื้อสัตว์อื่น ๆ อีกทั้งการดูแลที่ค่อนข้างน้อย เกษตรกรจึงมีการขยายพื้นที่เพาะเลี้ยงเพิ่มขึ้นประกอบกับส่วนราชการต่างๆ มีโครงการส่งเสริมขุดบ่อเลี้ยงปลาเพิ่มในหลายพื้นที่ เช่น โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ทำให้ผลผลิตจากการเพาะเลี้ยงปลามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี

##### (4) ป่าไม้

จังหวัดเชียงราย มีเนื้อที่ป่าไม้ที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมป่าไม้ ปี 2545 เนื้อที่รวม 4,816,633 ไร่ หรือร้อยละ 66 ของพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัด เป็นพื้นที่อนุรักษ์ทั้งสิ้น 3,728,208 ไร่ หรือร้อยละ 51.08 ของพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัด ป่าไม้เศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัด คือ ไม้สัก ไม้กระยาเลยชนิดต่าง ๆ ได้แก่ ไม้ประดู่ ไม้มะค่า ไม้ยาง เป็นต้น การแปรรูปไม้ในระยะหลังจะมีปริมาณลดลง ซึ่งเป็นผลมาจากนโยบายปิดป่า ปี 2532

**(5) การชลประทาน**

การชลประทานจังหวัดเชียงรายปี 2545 ประกอบด้วยการชลประทานขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก และโครงการพระราชดำริ งานขุดลอกหนองและคลองธรรมชาติ งานศูนย์บริการเกษตรกรเคลื่อนที่ ประกอบด้วย ดังนี้

**โครงการชลประทานขนาดใหญ่**

- ฝ่ายแม่ลาว พื้นที่รับประโยชน์ จำนวน 133,686 ไร่ จำนวน 23 ตำบล ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง แม่ลาว พาน จังหวัดเชียงราย และอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา อยู่ในเขตโครงการลำนํ้าและบำรุงรักษาแม่ลาวจังหวัดเชียงราย

**โครงการชลประทานขนาดกลาง**

- 1) โครงการพัฒนาเกษตรแม่สาย พื้นที่รับประโยชน์ จำนวน 61,700 ไร่ จำนวน 5 ตำบล ในเขตพื้นที่อำเภอแม่สาย
- 2) ฝ่ายโป่งนก พื้นที่รับประโยชน์ จำนวน 14,400 ไร่ จำนวน 5 ตำบล ในเขตพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า
- 3) ฝ่ายชัยสมบัติ พื้นที่รับประโยชน์ จำนวน 35,000 ไร่ จำนวน 4 ตำบล ในเขตพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า/แม่สรวย
- 4) อ่างเก็บนํ้าห้วยช้าง พื้นที่รับประโยชน์ จำนวน 7,000 ไร่ จำนวน 4 ตำบล ในเขตพื้นที่อำเภอเชียงของ
- 5) อ่างเก็บนํ้าแม่ต๋าก พื้นที่รับประโยชน์ จำนวน 17,000 ไร่ จำนวน 2 ตำบล ในเขตพื้นที่อำเภอเวียงชัย/พญาเม็งราย
- 6) ฝ่ายนํ้าวอก พื้นที่รับประโยชน์ จำนวน 8,000 ไร่ จำนวน 6 ตำบล ในเขตพื้นที่อำเภอแม่ลาว/พาน

7) อ่างเก็บนํ้าแม่สรวย พื้นที่รับประโยชน์ จำนวน 3,000 ไร่ จำนวน 1 ตำบล ในเขตพื้นที่อำเภอแม่สรวย

**โครงการชลประทานขนาดเล็ก**

โครงการชลประทานขนาดเล็ก มีจำนวน 149 โครงการ พื้นที่รับประโยชน์ 291,960 ไร่

**โครงการชลประทานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ**

โครงการชลประทานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีจำนวน 59 โครงการ พื้นที่รับประโยชน์ 100,890 ไร่

### โครงการหมู่บ้านป้องกันตนเอง

โครงการหมู่บ้านป้องกันตนเอง มีจำนวน 16 โครงการ พื้นที่รับประโยชน์ 12,600 ไร่

### ศูนย์บริการการเกษตรเคลื่อนที่

ศูนย์บริการการเกษตรเคลื่อนที่ มีจำนวน 92 โครงการ พื้นที่รับประโยชน์ 55,280 ไร่ แหล่งน้ำในไร่นา จำนวน 2,828 บ่อ

### 3.3.2 การอุตสาหกรรมและเหมืองแร่

#### 1) การอุตสาหกรรม

โครงสร้างภาคการอุตสาหกรรมของจังหวัดเชียงราย ส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาดเล็กจำพวกโรงสีข้าว อุตสาหกรรมก่อสร้าง อุตสาหกรรมบริการ อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม และอุตสาหกรรมแปรรูปไม้ เป็นต้น ปี 2546 มีโรงงานทั้งสิ้น 1,762 โรง จำนวนเงินลงทุน 5,900,635,192 บาท มีแรงงานรวม 13,281 คน แยกเป็น แรงงานชายจำนวน 8,642 คน และแรงงานหญิง จำนวน 4,639 คน

#### 2) เหมืองแร่

จังหวัดเชียงรายมีแร่ธาตุที่สำคัญหลายชนิด เช่น แร่ดีบุก วุลแฟรม ซีไลต์ ดินขาว บอลเคลย์ หินปูน ฟลูออไรท์ มังกานีส และหินอ่อน ปัจจุบันเหมืองแร่ที่เปิดดำเนินการ คือ เหมืองแร่ซีไลต์ บอลเคลย์ ดินขาว มังกานีส พลวง และหินปูน



ตารางที่ 3.8 จำนวนโรงงาน เงินทุน คนงาน ตามหมวดอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงรายรวม  
3 จำพวก ถึง ปี 2546

ที่	รายการ	จำนวน	เงินลงทุน	จำนวนแรงงาน			แรงม้า
				ชาย	หญิง	รวม	
	รวม	1,762	5,900,635,197	8,642	4,639	13,281	121,203.10
1	อุตสาหกรรมกระดาษ	1,249	1,902,235,790	3,206	999	4,205	42,897.95
2	อุตสาหกรรมอาหาร	94	1,257,582,899	1,034	1,828	2,862	30,298.89
3	อุตสาหกรรมเครื่องดัด	6	100,990,000	34	13	47	685.52
4	อุตสาหกรรมสิ่งทอ	3	55,650,000	123	175	298	578.55
5	อุตสาหกรรมเครื่องแต่งกาย	3	27,502,000	16	164	180	264.88
6	อุตสาหกรรมเครื่องหนัง	2	2,850,000	8	28	36	194.00
7	อุตสาหกรรมไม้ผลิตภัณฑ์จากไม้	16	61,527,291	264	111	375	915.53
8	อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์และ เครื่องเรือน	11	40,095,000	400	19	419	446.20
9	อุตสาหกรรมกระดาษผลิตภัณฑ์ จากกระดาษ	15	118,435,868	165	241	406	1,535.35
10	อุตสาหกรรมสิ่งพิมพ์	9	21,359,800	49	9	58	119.04
11	อุตสาหกรรมเคมี	3	7,445,000	25	0	25	118.55
12	อุตสาหกรรมปิโตรเคมีและ ผลิตภัณฑ์	5	99,158,000	50	5	55	5,763.09
13	อุตสาหกรรมยาง	1	5,000,000	12	12	24	58.00
14	อุตสาหกรรมพลาสติก	10	101,753,500	69	45	114	2,020.78
15	อุตสาหกรรมโลหะ	107	534,473,279	913	155	1,068	9,166.35
16	อุตสาหกรรมโลหะ	0	0	0	0	0	0.00
17	อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์โลหะ	22	68,834,000	188	5	193	1,440.80
18	อุตสาหกรรมเครื่องจักรกล	27	94,100,300	174	1	175	1,669.25
19	อุตสาหกรรมไฟฟ้า	8	10,623,000	46	137	183	164.17
20	อุตสาหกรรมขนส่ง	82	724,903,400	941	79	1,020	4,367.44
21	อุตสาหกรรมอื่น ๆ	89	666,116,070	925	613	1,538	18,498.76

ที่มา : กระทรวงพาณิชย์ (2547)



ตารางที่ 3.9 แร่สำคัญที่สำรวจพบมีอยู่ในอำเภอต่างๆ ของจังหวัดเชียงราย

แร่	ท้องที่ที่สำรวจพบ
ดีบุก	เวียงป่าเป้า แม่จัน แม่สรวย
ซิลิเกต	เวียงป่าเป้า เมือง
พลวง	แม่สรวย
หินอ่อน	แม่สาย
ไฟโรฟิลไลต์	ขุนตาล, เชียงของ
ฟลูออไรต์	แม่สรวย
มังกานีส	พญาเม็งราย
หินปูน	เมือง, เวียงชัย, ป่าแดด, แม่จัน, แม่สาย, เวียงป่าเป้า
ดินขาว	เวียงป่าเป้า
บอแรกซ์	เวียงป่าเป้า, พาน
แกรนิต	แม่จัน

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์ (2547)

### 3.3.3 การพาณิชย์กรรมและการบริการ

#### (1) การพาณิชย์

ผู้ประกอบการค้าของจังหวัดเชียงรายที่ยังคงดำเนินการอยู่ ณ วันที่ 30 เมษายน 2547 ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล จำนวน 6 ราย ทุนจดทะเบียน 3,823,750 บาท ห้างหุ้นส่วนจำกัด 2,226 ราย ทุนจดทะเบียน 4,175,195,776 บาท บริษัทจำกัด 1,070 ราย ทุนจดทะเบียน 8,534,804,640 บาท รวมทั้งสิ้น 3,342 ราย ทุนจดทะเบียน 12,713,824,166 บาท

#### (2) การบริการ

จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวทางธรรมชาติค่อนข้างสูง จึงทำให้มีสถานบริการสำหรับให้บริการนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ปี 2546 มีโรงแรม จำนวน 40 แห่ง และจำนวนห้องพัก 2,958 ห้อง กภัตตาคารและร้านอาหารที่ได้มาตรฐาน จำนวน 88 แห่ง บริการนำเที่ยว 19 ราย แหล่งบันเทิงและสันทนาการ 45 แห่ง ร้านค้าของที่ระลึก 16 แห่ง ดังแสดงในตารางที่ 3.10

ตารางที่ 3.10 จำนวนผู้จดทะเบียนประกอบธุรกิจการค้าที่คงอยู่ ณ วันที่ 30 เมษายน 2547  
ของจังหวัดเชียงราย

หน่วย:ราย

ปี	รวม	ทะเบียนพาณิชย์	นิติบุคคล			
			รวม	บริษัทจำกัด	ห้างหุ้นส่วนจำกัด	ห้างหุ้นส่วนสามัญ
2540	5,820	3,313	2,507	1,013	1,486	8
2541	6,026	3,450	2,579	1,044	1,519	6
2542	6,806	3,720	3,086	1,142	1,936	6
2543	7,068	4,095	2,973	1,135	1,822	6
2544	16,903	13,662	3,241	1,304	1,929	8
2545	8,0332	5,011	3,321	1,351	1,963	7
เม. ย. 2547	3,578	236	3,342	1,070	2,266	6

ที่มา : กระทรวงพาณิชย์ (2547)

ตารางที่ 3.11 จำนวน โรงแรม และผู้มาเยือนจังหวัดเชียงราย ปี 2546

รายการ	ปี 2544	ปี 2545	ปี 2546
จำนวนโรงแรม (แห่ง)	40	40	40
จำนวนห้องพัก (ห้อง)	2,974	2,935	2,958
จำนวนผู้มาเยือน	1,084,870	1,082,056	1,052,591
ชาวไทย	704,474	712,512	759,047
ชาวต่างประเทศ	380,396	369,544	293,544
จำนวนนักท่องเที่ยว	1,017,752	1,013,946	988,989
ชาวไทย	654,351	661,370	708,794
ชาวต่างประเทศ	363,401	352,576	280,195
จำนวนนักท่องเที่ยว	67,118	68,110	63,602
ชาวไทย	50,123	51,142	50,253
ชาวต่างประเทศ	16,995	16,958	13,349

ที่มา : กระทรวงพาณิชย์ (2547)

### 3.2.4 การท่องเที่ยว

จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่มีธรรมชาติสวยงามและมีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติจำนวนมาก ซึ่งในแต่ละปีจะมีผู้มาเยือนและนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย/ต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ปี 2546 มีผู้มาเยือน นักท่องเที่ยว และทัศนจาร จำนวนทั้งสิ้นประมาณ 2.11 ล้านคน สามารถสร้างรายได้จำนวนมาก แหล่งท่องเที่ยวแยกตามอำเภอ ดังนี้

#### 1) อำเภอเมือง

ก. **อนุสาวรีย์พ่อขุนเม็งรายมหาราช** อยู่ที่ห้าแยกพ่อขุน พ่อขุนเม็งรายเป็นโอรสของพญาลาวเม็ง แห่งราชวงศ์ลาวจักรราชกษัตริย์ผู้ครองเมืองหิรัญนครเงินยางเชียงแสน กับพระนางอวมิ่งจอมเมือง ประสูติเมื่อวันอาทิตย์ แรม 9 ค่ำ เดือนอ้าย ปีกุน เอกศกจุลศักราช 601 ตรงกับพุทธศักราช 1782 และเสด็จสวรรคตที่เมืองเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 1854 รวมพระชนมายุได้ 72 พรรษา พ่อขุนเม็งรายได้สร้างเมืองเชียงรายขึ้นบนคอยทองจากรากฐานเดิมที่เคยเป็นเมืองมาก่อนเมื่อปี พ.ศ. 1805 ทรงเป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์มังราย และรวบรวมบ้านเล็กเมืองน้อยเข้าเป็นอาณาจักรล้านนาไทยจนเจริญรุ่งเรืองจวบจนปัจจุบัน

ข. **วัดพระสิงห์** อยู่ที่ถนนท่าหลวงเดิมเคยเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธสิหิงค์องค์ที่อยู่เมืองเชียงใหม่ปัจจุบัน พระอุโบสถเป็นรูปทรงแบบศิลปล้านนา สร้างขึ้นในสมัยพระเจ้ามหาพรหม พระอนุชาของพระเจ้ากือนาเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ นอกจากนั้นบานประตูยังออกแบบโดยคุณถวัลย์ ดัชนี บอกเรื่องราวเกี่ยวกับดิน น้ำ ลม ไฟ และแกะสลักโดยฝีมือช่างชาวเชียงราย

ค. **วัดพระแก้ว** เป็นวัดที่ค้นพบพระแก้วมรกตที่ประดิษฐานอยู่ ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม กรุงเทพฯ ตามประวัติกล่าวว่าพบในเจดีย์วัดพระแก้วที่ถูกฟ้าผ่าพังทลายลงในสมัยพระเจ้าสามฝั่งแกน เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ พบเป็นพระพุทธรูปลงรักปิดทอง และเมื่อแกะเทาะรักออกจึงพบว่าเป็นพระพุทธรูปสีเขียวที่สร้างด้วยหยก ปัจจุบันชาวเชียงรายได้สร้างพระแก้วมรกตองค์ใหม่ขึ้นแทน เรียกว่าพระหยกเชียงราย หรือพระพุทธรัตนากรนวุติวัสสานุสรณ์มงคล

ง. **วัดพระธาตุคอยทอง** อยู่บนคอยทอง ซึ่งเป็นที่ตั้งของหลักเมืองเชียงราย ตามตำนานกล่าวว่าเป็นบริเวณที่พระยาเรือนแก้ว ผู้ครองนครไชยนารายณ์ทรงสร้างพระธาตุเจดีย์ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 1483 ก่อนที่พ่อขุนเม็งรายจะมาสร้างเมืองเชียงราย แต่เนื่องจากเกิดแผ่นดินไหวทำให้พระธาตุเจดีย์ องค์เดิมพังทลายลงจึงได้สร้างพระธาตุเจดีย์องค์ใหม่ขึ้นพร้อมกับการสร้างเมือง

#### 2. อำเภอแม่จัน

**ลานทองวิลเลจ** ตั้งอยู่ที่ กม.13 บนทางหลวง 1089 (แม่จัน-ท่าตอน) ห่างจากตัวเมืองเชียงราย 36 กม. จัดเป็นหมู่บ้านวัฒนธรรม เพื่อแสดงถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนบริเวณ

แถบลุ่มแม่น้ำโขงแบบย้อนยุค ในท่ามกลางบรรยากาศที่เป็นหุบเขา และลำห้วยขุนแม่น้ำจัน จัดเป็นภูมิทัศน์ที่สวยงามด้วยลำธารน้ำตกและอุทยานไม้ดอกไม้ประดับนานาพันธุ์ ห้อมล้อมด้วยไร้ชา และสวนดอกท้อ บนเนื้อที่กว่า 400 ไร่ กิจกรรมที่น่าสนใจได้แก่ การล่องแพ การขี่ช้าง นั่งเกวียน ชมการแสดงของช้าง การสาธิตต่างๆ เช่น การทำเครื่องเงิน เครื่องจักสาน การทำกระดาษสา การปั้นฝ้ายทอมือ งานเย็บปักถักร้อยของชาวเขาเผ่าต่างๆ และสาธิตวิถีชนาตามแบบฉบับของยูนาน ฯลฯ การแสดงศิลปวัฒนธรรมจากประเทศไทย ลาว จีนตอนใต้ พม่า เวียดนามและกัมพูชา โดยจัดแสดงทุกวัน ระหว่างเวลา 10.00 - 11.00 น. และ 14.00 - 15.00 น. เก็บค่าผ่านประตูรวมทั้งค่าเข้าชมการแสดงชาวไทยคนละ 100 บาท ชาวต่างชาติคนละ 200 บาท และยังมีใหญ่ตระการตาไปกว่านั้นก็คือ จะได้สัมผัสห้องซัยที่ใหญ่ที่สุดในโลก ที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางถึง 5 เมตร มีน้ำหนักประมาณ 3 ตัน เปิดให้ชมทุกวันตั้งแต่เวลา 08.00 - 18.00 น.

### 3) อำเภอแม่ฟ้าหลวง

**คอยแม่สลอง** หรือ หมู่บ้านสันติคีรี เป็นชุมชนชาวจีนอพยพจากกองพล 93 ราวปลายเดือนมกราคม ถึงต้นเดือนกุมภาพันธ์ ดอกซากุระจะบานสะพรั่งดูสวยงามมากและเป็นอีกจุดหนึ่งที่จะได้สัมผัสอากาศหนาวเย็น ชมทะเลหมอก ชมธารสดี และอาหารจีนต้นตำหรับจากยูนานการเดินทางจากจังหวัดเชียงรายใช้เส้นทางเชียงราย-แม่จัน 29 กม. เลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข 1089 ผ่านสามแยก กิวสะไค่ไปอีก 46 กม. และเส้นทางลงคอยแม่สลองใช้ทางหลวงหมายเลข 1234-1130 ผ่านสามแยกอีกคือ บ้านเข้า ผาเคื่อ

**บ้านทอดไทย** เดิมเรียกว่าบ้านหินแตก ปี พ.ศ. 2511 ขุนสำเคยเข้ามาใช้เป็นฐานที่มั่นในฐานะผู้นำกองทัพภูษาดิไต "ขุน" เป็นคำที่ประชาชนในรัฐฉานเรียกบุคคลที่ให้ความเคารพนับถือ แต่ชาวโลกรู้จักขุนสำเคยในชื่อ ราชานเฮโรอิน ขุนสำเคยเกิดที่เมืองไผ่ย รัฐฉาน ประเทศสหภาพพม่า ระหว่างปี 2519 - 2525 ขุนสำเคยได้ใช้บ้านหินแตกเป็นฐานที่มั่นอย่างถาวรและกระทำการผิดกฎหมายจนทางรัฐบาลไทยต้องใช้กำลังผลักดันให้ออกไปจากประเทศไทยคงทิ้งไว้แต่อดีตที่เหลืออยู่ เช่น บ้านพักที่ขุนสำเคยใช้เป็นศูนย์บัญชาการ นอกจากนี้บ้านทอดไทยยังเป็นที่อยู่ของชุมชนชาวเขาหลายเผ่าซึ่งสามารถพบเห็นได้ในตลาดยามเช้าของหมู่บ้าน

**คอยหัวแม่คำ** เป็นที่ตั้งของชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง ลีซอ และอาข่า อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล 1,850 เมตร เป็นจุดชมวิวพระอาทิตย์ขึ้นและทะเลหมอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลางเดือนพฤศจิกายนถึงต้นเดือนธันวาคม ดอกบัวตองจะบานสะพรั่งไปทั้งหุบเขาแซมด้วยหมู่บ้านชาวเขา ดูสวยงามมาก

**พระธาตุคอยตุง** เป็นที่บรรจุพระรากขวัญเบื้องซ้ายของพระพุทธเจ้า การเดินทางควรใช้เส้นทางคอยช้างมูบ เพราะไม่สูงชันเท่าทางเก่า แต่สภาพถนนก่อนถึงตัวพระธาตุ 2 กม. แคบชันและชำรุด

**พระตำหนักคอยตุง** อยู่ห่างจากตัวเมืองเชียงราย 60 กม. จัดเป็นสวนไม้ดอกไม้ประดับเมืองหนาวให้นักท่องเที่ยวเข้าชมพระตำหนักและแปลงดอกไม้มานานาพันธุ์ได้ตลอดปี เปิดทุกวันเก็บค่าเข้าชมสวนคนละ 50 บาท พระตำหนัก 70 บาท (รวมทั้งสองที่ 100 บาท) มีบริการที่พักชื่อดังน้ำ 31 นอกจากนี้ยังมีหมู่บ้านชาวเขาที่น่าสนใจในบริเวณเดียวกันด้วย

**สวนรุกขชาติแม่ฟ้าหลวง** อยู่ที่คอยช้างมูบเป็นจุดชมวิวยอดนิยมที่สุดของเทือกเขานางนอนในเส้นทางเดียวกันกับพระธาตุคอยตุง แยกซ้ายไปอีกประมาณ 7 กม. เป็นทางลาดยางไปจนถึงอำเภอแม่สาย เส้นทางคดเคี้ยวและสูงชันมากไม่ควรขึ้นมาจากเส้นทางแม่สาย ในเส้นทางจะผ่านหมู่บ้านชาวเขาเผ่าอีและผาหมีนับเป็นถนนที่มีทัศนียภาพสวยงามมากโดยเฉพาะในช่วงที่ดอกซากุระบาน

#### 4) อำเภอแม่สาย

อำเภอแม่สายอยู่ห่างจากตัวเมืองเชียงราย 61 กม. เป็นอำเภอที่ตั้งอยู่เหนือสุดของประเทศไทยติดกับจังหวัดท่าขี้เหล็กประเทศสหภาพพม่านักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปเที่ยวประเทศสหภาพพม่าได้ทุกวันตั้งแต่เวลา 06.30 - 18.30 น.

#### 5) อำเภอเชียงแสน

**สามเหลี่ยมทองคำ** อยู่ห่างจากอำเภอแม่สาย 28 กม. เป็นบริเวณที่แม่น้ำโขงและแม่น้ำรวกมาบรรจบกันเป็นพรหมแดนกั้นระหว่างประเทศไทย ลาว พม่า มีทัศนียภาพสวยงามมาก

**พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเชียงแสน** ตั้งอยู่ในตัวเมืองเชียงแสนเป็นที่รวบรวมโบราณวัตถุที่ได้มาจากบริเวณเมืองโบราณเชียงแสนและพื้นที่ใกล้เคียง เปิดให้ชมทุกวันพุธถึงวันอาทิตย์

**วัดพระธาตุจอมกิตติ** ตั้งอยู่บริเวณเนินเขา นอกตัวเมืองทางถนนเลียยมืองไปสามเหลี่ยมทองคำตามพงศาวดารกล่าวว่าพระเจ้าฟ้างคราชโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 1483 พร้อมกับพระธาตุคอยตุง แต่ยังคงรูปเป็นพระธาตุองค์เดิมอยู่

นอกจากนี้ภายในเมืองเชียงแสนยังมีโบราณสถานที่น่าสนใจอีกหลายแห่ง เช่น วัดพระธาตุผาเงา วัดป่าสัก วัดเจดีย์หลวง วัดพระเจ้าล้านทอง และวัดสองพี่น้อง เป็นต้น



ทะเลสาบเชียงแสน อยู่ห่างจากตัวเมืองเชียงแสนประมาณ 5 กม. เป็นที่อาศัยของนกประจำถิ่นและนกอพยพหนีหนาวมาจากไซบีเรีย มีทิวทัศน์สวยงามมากในช่วงเวลาที่พระอาทิตย์ตก

#### 6) อำเภอเชียงของ

อำเภอเชียงของอยู่ห่างจากเชียงแสน 53 กม. (จากตัวเมืองเชียงแสนประมาณ 114 กม.) ตามทางหลวง 1129 (เชียงแสน-เชียงของ) เป็นทางเลียบริมฝั่งแม่น้ำโขงที่มีทิวทัศน์สวยงามผ่านไร่นา สวนส้ม และบ้านหาดบ้าย ซึ่งเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวของชาวไทยคือ นอกจากนั้นยังเป็นแหล่งอนุรักษ์และแพร่พันธุ์ปลาบึก ซึ่งจะมีพิธีบวงสรวงในวันที่ 18 เมษายน ของทุกปี

**ท่าเรือบึก** เป็นจุดผ่านแดนถาวรระหว่างไทย-ลาว ริมน้ำโขง ซึ่งมองเห็นทิวทัศน์ของเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาวได้ นักท่องเที่ยวที่มีความประสงค์จะข้ามไปฝั่งลาวให้ติดต่อที่ว่าการอำเภอเชียงของ โดยเตรียมรูปถ่าย 1 นิ้ว 2 รูป และสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน 1 ชุด พร้อมเงินค่าธรรมเนียม 10 บาท (ด้านเปิดทุกวัน เวลา 06.30-18.30 น.) จากจุดนี้สามารถเดินทางท่องเที่ยวโดยทางเรือ ไปถึงหลวงพระบาง เวียงจันทน์ สปป.ลาว และกลับเข้าประเทศไทยที่จังหวัดหนองคาย

#### 7) อำเภอเวียงแก่น

**ดอยผาตั้ง** อยู่ห่างจากเชียงของ 70 กม. สภาพถนนดีแต่สูงชัน เป็นจุดชมวิวไทย-ลาว และทะเลหมอกได้ตลอดปี โดยเฉพาะ จีนฮ้อ อดีตเคยเป็นส่วนหนึ่งของกองพล 93 ซึ่งอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ดอยผาตั้ง จุดชมวิวที่สวยงามที่สุดของผาตั้งอยู่ที่เนิน 103 มีที่พัก และร้านอาหารแบบง่าย ๆ บริการแก่นักท่องเที่ยว การเดินทางจากเชียงรายใช้เส้นทาง เชียงราย-เชียงแสน-เชียงของ-ท่าเจริญ-เวียงแก่น - ปางหัด-ผาตั้ง รวมระยะทางประมาณ 183 กม.

#### 8) อำเภอเทิง

**วนอุทยานภูชี้ฟ้า** เป็นจุดชมวิวทะเลหมอกและพระอาทิตย์ขึ้นอีกแห่งหนึ่ง อยู่ห่างจากดอยผาตั้ง 25 กม. มีลักษณะเป็นยอดเขา ที่แหลมชี้ขึ้นไปบนท้องฟ้า อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1,628 เมตร โดยมีหน้าผาเป็นแนวยาวยื่นไปทางฝั่งประเทศลาว บนยอดภูชี้ฟ้าเป็นทุ่งหญ้ากว้าง แคมด้วยทุ่งโคลงเคลงที่มีดอกสีชมพูอมม่วง ซึ่งจะบานระหว่างเดือนกรกฎาคม-มกราคม การเดินทาง จากเชียงรายระยะทาง 111 กม. โดยใช้เส้นทางเชียงราย-เทิง และเทิง-บ้านปี่-ปางค่า-เซมมิ่ง-บ้านร่มฟ้าไทย หรือใช้เส้นทางจากเทิง-เชียงคำ แล้วเลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวง 1093 ผ่านน้ำตกภูซาง

ระยะทาง 150 กม. หากผ่านเลยไปถึงตัวอำเภอเชียงคำอีก 5 กม. มีสถานที่ที่น่าสนใจแวะเยี่ยมชม ได้แก่ ศูนย์วัฒนธรรมไทยลื้อที่วัดหย่วน, ศูนย์หัตถกรรมผ้าทอไทยลื้อที่วัดนันทาราม แล้วจึงเดินทางต่อไปภูชี้ฟ้าใช้เส้นทาง 1093 ผ่านน้ำตกภูซาง และบ้านฮวก (จัดตลาดนัดไทย-ลาว ทุกวันที่ 10,20,30 ของเดือน)

### 9) อำเภอพาน

อุทยานแห่งชาติดอยหลวง มีพื้นที่ครอบคลุมรอยต่อ 3 จังหวัด คือ เชียงราย พะเยา และลำปาง พื้นที่ทั้งหมด 731,250 ไร่ ลักษณะภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสูงสลับซับซ้อน เป็นต้นกำเนิดของก๊ว่นพะเยา แม่น้ำวัง และแม่น้ำลาว สภาพป่าโดยทั่วไปเป็นป่าเบญจพรรณ ป่าดิบชื้น และป่าเต็งรัง มีสถานที่ท่องเที่ยวมากมาย เช่น น้ำตกปูแกง ความสูงของน้ำตก 9 ชั้น มีน้ำไหลตลอดปี อยู่ที่อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย น้ำตกจำปาทอง อยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา และน้ำตกวังแก้วอยู่ที่อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง สามารถมองเห็นวิวทิวทัศน์และทะเลหมอก การเดินทางใช้เส้นทางเชียงราย-พะเยา ถึงกม. ที่ 773 เลี้ยวขวาไปอีก 9 กม. ระยะทาง 65 กม. มีที่ กางเต็นท์ ติดต่ออุทยานแห่งชาติดอยหลวง โทร. (053) 609042

### 3.2.5 การเงินและการคลัง

#### 1) การธนาคาร

ปี 2546 จังหวัดเชียงราย มีธนาคารพาณิชย์ที่ยังคงเปิดดำเนินการรวมทั้งสิ้น 50 สำนักงานปริมาณเงินฝากทั้งสิ้น 27,592 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อน 528.63 ล้านบาท (ร้อยละ 1.88) เงินให้กู้ยืม 18,212 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 440.97 ล้านบาท (ร้อยละ 2.48) สัดส่วนเงินให้กู้ยืม ต่อเงินฝากร้อยละ 66

เงินฝากของธนาคารพาณิชย์จังหวัดเชียงราย ณ สิ้นเดือน ธันวาคม 2546 รวมทั้งสิ้น 27,592 ล้านบาท แยกเป็นเงินฝากกระแสรายวัน 618 ล้านบาท ออมทรัพย์ 13,043 ล้านบาท และเงินฝากประจำ 13,931 ล้านบาท

เงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์จังหวัดเชียงราย ณ สิ้นเดือนธันวาคม 2546 เงินให้สินเชื่อรวมทั้งสิ้น 18,212 ล้านบาท แยกเป็นเงินเบิกเกินบัญชี 5,730 ล้านบาท เงินให้กู้ยืม 9,182 ล้านบาท และตั๋วเงิน 3,300 ล้านบาท



## 2) การคลัง

## ก. รายได้สรรพากร

ปี 2546 สำนักงานสรรพากรพื้นที่จังหวัดเชียงรายจัดเก็บภาษีได้ทั้งสิ้น 632.114 เทียบกับปีก่อนภาษีเงินได้เพิ่มขึ้น 22.33 ล้านบาท (ร้อยละ 3.66) ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา 208.720 ล้านบาท (ร้อยละ 33.02) ภาษีเงินได้นิติบุคคล 142.943 ล้านบาท (ร้อยละ 22.61) และ ภาษีมูลค่าเพิ่ม 238.910 ล้านบาท (ร้อยละ 37.80)

## ข. รายได้สรรพสามิต

ปี 2545 สำนักงานสรรพสามิตจังหวัดเชียงราย จัดเก็บภาษีสรรพสามิต ได้ทั้งสิ้น 3,596,447.11 บาท ลดลงจากปีก่อน 6,114,665.15 บาท(ร้อยละ 62.97) ภาษีที่จัดเก็บ ได้มากที่สุด คือ ภาษีสุรากลั่น จำนวน 2,036,440.63 บาท ภาษีสรรพสามิต 841,550.00 บาท และ ภาษีเครื่องใช้ไฟฟ้า 322,996.50 บาท ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 3.12

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีสรรพสามิต ได้แก่ ผู้ประกอบกิจการอุตสาหกรรม ผู้ประกอบกิจการสถานบริการ ผู้นำเข้าสินค้า และอื่นๆ ตามกฎหมายกำหนด

ตารางที่ 3.12 แสดงจำนวนสาขาธนาคารพาณิชย์ เงินฝาก/เงินให้กู้ยืม ปี 2546 จังหวัดเชียงราย

รายการ	2544	2545	2546
จำนวนสาขาธนาคารพาณิชย์ (แห่ง)	53	50	50
เงินรับฝากที่ธนาคารพาณิชย์ (ล้านบาท)	30,137.91	28,120.63	27,592
เงินให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ (ล้านบาท)	16,352.47	17,771.03	18,212
สัดส่วนเงินให้กู้ยืมต่อเงินฝาก (ร้อยละ)	54.26	63.19	66.00

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์ (2547)

ตารางที่ 3.13 แสดงผลการจัดเก็บภาษีอากร ปีงบประมาณ 2546

ประเภทภาษี	จำนวนเงิน (ล้านบาท)
ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	208.725
ภาษีเงินได้นิติบุคคล	142.943
ภาษีการค้า	0.00
ภาษีมูลค่าเพิ่ม	238.910
ภาษีธุรกิจเฉพาะ	17.979
อากรแสตมป์	13.142
รายได้อื่น ๆ	1.415
<b>รวม</b>	<b>623.114</b>

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์ (2547)

ตารางที่ 3.14 ผลการจัดเก็บรายได้ของสำนักงานสรรพสามิตจังหวัดเชียงรายปี 2544 – 2545

ประเภทรายได้	ปี 2544	ปี 2545
1. ภาษีน้ำมันและผลิตภัณฑ์น้ำมัน	-	-
2. แสตมป์ไม้ขีดไฟ	-	-
3. สุรา		
3.1 ค่าใบอนุญาตขายสุรา	663,822.00	-
3.2 ค่าปรับเปรียบเทียบคดี	4,491,612.60	-
4. เครื่องดื่ม	405,392.36	35,086.98
5. ยาสูบ		
5.1 ค่าภาษียาสูบ	166,286.50	122,120.00
5.2 ค่าใบอนุญาตขายยาสูบ	192,950.00	188,640.00
5.3 ค่าปรับเปรียบเทียบคดี	1,291,922.12	42,830.00
6. ไฟ	4,500.00	4,740.00
7. เครื่องใช้ไฟฟ้า	158,685.54	322,996.50
8. รถยนต์	34,280.00	841,550.00
9. ภาษีรถจักรยานยนต์	19,374.00	2,043.00
10. ภาษีสนามกอล์ฟ	2,238,479.14	2,036,440.63
11. เบ็ดเตล็ดอื่น ๆ	43,808.00	-
<b>รวม</b>	<b>9,711,112.26</b>	<b>3,596,447.11</b>

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์ (2547)